

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

1. Quid sit baptismus, vtrum scilicet sit ablutio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

necessarius est ad iter : hoc autem non est simpliciter necessarium ad finem . Primo igitur modo necessitatis , sunt tria sacramenta necessaria : duo quidem personarum singulari : baptismus quidem simpliciter & absolute : poenitentia autem supposito peccato mortali post baptismum : sacramentum autem ordinis est necessarium ecclesiae : quia ubi non est gubernator , populos corrumpet , ut dicitur Proverborum II . Sed secundo modo sunt necessaria alia sacramenta : nam confirmatio quodammodo perficit baptismum , extrema unctio poenitentiam : matrimonium vero , ecclesiae multitudinem per propagationem conservat .

AD PRIMVM ergo dicendum , quod ad hoc , quod aliquid non sit superfluum , sufficit quod sit necessarium primo vel secundo modo , & sic sunt necessaria omnia sacramenta , sicut dictum est . *

AD SECVNDVM dicendum , quod illud verbum Domini est intelligendum de spirituali manducatione , & non de sola sacramentali , ut Angu . * exponit super Ioann .

AD TERTIVM dicendum , quod licet omnium sacramentorum contemptus sit saluti contrarius ; non tamen est contemptus sacramenti , ex hoc quod aliquis non curat accipere sacramentum , quod non est de necessitate salutis : alioquin omnes qui non accipiunt ordinem , & qui non contrahunt matrimonium , contemnerent huiusmodi sacramenta ,

¶ Super Questionis sexagesima sexta , articulum primum .

QVAESTIO LXVI.

De pertinentibus ad sacramentum baptismi , in duodecim articulis diuisa .

Titulus ut sonat sumendus est . In corpore duo sunt . Primo distinguuntur tria considerabilia in baptismo , deinde singula singulim manifestantur aperiendo eorum quodlibet . Et primum quidem clare patet in litera . De secundo autem duo volumus , scilicet res & sacramentum , & res tantum , in calce corporis articuli patet . Primum vero , scilicet , sacramentum tantum habet aliquid manifestum , scilicet quod est exterius quoddam sensibile signum interioris effectus : quod etiam probatur , quia haec est ratio sacramenti . Habet autem aliquid ambiguum , an scilicet hoc exterius sensibile sit ipsa aqua , an ablutio . Et est ratio dubia , quia ambo haec sensibilia inveniuntur materialiter concurrere , & necessario exigi ad baptismum , nam neque aqua sine ablutione , neque ablutio sine aqua ad baptismum sufficeret ex parte materiae . Et propter ea relictus auctor pri-

DEINDE considerandum est , de singulis sacramentis in speciali . Et primo , de baptismo . Secundo , de confirmatione . Tertio , de eucharistia . Quarto , de poenitentia . Quinto , de extrema unctio . Sexto , de ordine . Septimo , de matrimonio .

Circa primum occurrit duplex consideratio . Prima , de ipso baptismo . Secunda , de preparatorijs ad baptismum .

Circa primum quatuor consideranda occurrunt . Primo , de his quae pertinent ad sacramentum baptismi . Secundo , de ministro huius sacramenti . Tertio , de recipientibus hoc sacramentum . Quarto , de effectu huius sacramenti .

CIRCA primum quaeruntur duodecim .

¶ Primo , Quid sit baptismus , vtrum scilicet sit ablutio .

¶ Secundo , de institutione huius sacramenti .

¶ Tertio , vtrum aqua sit propria materia huius sacramenti .

¶ Quarto , vtrum requiratur aqua simplex .

¶ Quinto , vtrum haec sit conueniens forma huius sacramenti ,

A Ego te baptizo in nomine Patris , & Filij , & Spiritus sancti .

¶ Sexto , vtrum sub hac forma possit aliquis baptizari , Ego te baptizo in nomine Christi .

¶ Septimo , vtrum immersio sit de necessitate baptismi .

¶ Octavo , vtrum requiratur triana immersio .

¶ Nono , vtrum baptismus possit iterari .

¶ Decimo , de ritu baptismi .

¶ Undecimo , de distinctione baptismatum .

¶ Duodecimo , de comparatione baptismatum .

ARTICVLVS PRIMVS .

Vtrum baptismus sit ipsa ablutio .

AD PRIMVM sic procedit . Videtur quod baptismus non sit ipsa ablutio . Ablutio enim corporalis transit : baptismus autem permanet . ergo baptismus non est ipsa ablutio , sed potius regeneratio , & sigillum , & custodia , & illuminatio , ut Damasc . * dicit in 4 . lib .

¶ 2 Præter Hugo de sancto Victore dicit , quod baptismus est aqua diluendis criminibus sanctificata per verbum Dei : aqua autem non est ipsa ablutio , sed ablutio est quidam usus aquae . ergo &c .

¶ 3 Præter Aug . dicit super Ioann . Accedit verbum ad elementum , & fit sacramentum : elementum autem est ipsa aqua in sacramento baptismi . ergo baptismus est ipsa aqua , non autem ablutio .

SED CONTRA est , quod dicitur Eccles . 35 . Qui baptizatur a mortuo , & iterum tangit mortuum , quid proficit lauatio eius ? videtur ergo quod baptismus sit ipsa ablutio siue lauatio .

RESPON . Dicendum , quod in sacramento baptismi est tria consideranda , aliquid scilicet quod est sacramentum tantum , aliquid autem quod est res & sacramentum , aliquid vero quod est res tantum . Sacramentum tantum est aliquid visibile exterius existens , quod scilicet est signum interioris effectus : hoc enim pertinet ad rationem sacramenti : exterius autem suppositum sensui , est & ipsa aqua , & eius usus . quod est ablutio . quidam ergo existimauerunt , quod ipsa aqua sit sacramentum , quod quidem sonare videntur verba Hugo . * de sancto Victore . Nam ipse in communi definitione sacramenti dicit , quod

mo opinionem quae videtur Hugonis , quod est aqua , & reprehendit ipsam tali ratione : Vbi perficitur sanctificatio , ibi perficitur sacramentum : sed in aqua non perficitur sanctificatio , ergo in aqua non perficitur sacramentum . Maior probatur : quia sacramenta nouae legis sanctificationem operantur . Deinde approbat opinionem Magistri sententiarum , scilicet quod baptismus est ablutio , quae sic probat . In aqua baptismali est quaedam sanctificationis virtus instrumentalis , non permanens , sed fluens in hominem , qui est vera sanctificationis subiectum . ergo sacramentum perficitur in applicatione aquae ad hominem , quae est ablutio .

¶ Circa hanc partem dubium occurrit de vigore , ac veritate huius processus , seu rationis : quia si maior illa est vera , scilicet , ibi perficitur sacramentum . ubi perficitur sanctificatio , & propterea inferitur , in aqua non perficitur sacramentum : quia in illa non perficitur sanctificatio (non enim aqua per baptismum sanctificatur) eadem ratione potest inferri , quod ablutio non est sacramentum , quia in ea non perficitur sanctificatio : ablutio enim non sanctificatur per baptismum , sed homo qui ablutur .

¶ Ad hoc dicitur , quod maior quidem est vera : sed diuersa ratio subsumptorum , scilicet aquae & ablutio nis , facit , ut recte inferatur , aquam non esse sacramentum , & non teneat illatio de ablutio : aqua enim & ablutio differunt in hoc , quod aqua est res permanens , ablutio vero est res successiva . Et quia vniuersum quod est in aliquo secundum modum recipientis , ideo consequenter differunt in modo sanctificationis . Nam si in aqua perficeretur sanctificatio , sequeretur quod aqua esset sancta : quae est in se quoddam permanens , ac per hoc pro seipsa sanctificatur .

4. d. 3. ar. 1. & 4. con. c. 60.

li. 4. c. 10. circa med. Hug. li. 2. de sacri. in pa. 6. c. 2. in prin.

Trac. 86. in Io. post me. 10. 9.

Postea in ar. 2. & loco ibi citato .

In cor. 11.

Trac. 86. 97.

11. q. 1. 2. & 3. q. 1.

3. ar. 1.

11. q. 1.

reut. Si vero ponitur quod in ablutione perficitur sanctificatio, non sequitur quod ipsa ablutio fiat ex huiusmodi sanctificatione sancta; quia ablutio non est sui ipsius, sed abluat nec est in seipso, sed in abluto, ac per hoc, non ea ratione sanctificationem for- titur, ut sui ipsius sit, sed ut abluat sit: hoc est, ut ablutus sanctificetur per ipsam de- ferentem sanctifica- tionem in ablutum. Et (ut vno verbo dica- tur) quia ablutio im- portat terminum, qui abluat, perficit sanctificationem in ablu- tione intelligitur se- cundum suum termi- num, seu in inclusio termino: quod de a- qua non potest intel- ligi: quia significat re- permanentem, & no- rem transeuntem in alium, sicut est ablu- tio. Vnde & in litera probatur, ablutione & non aquam esse sacramentum; quia virtus instrumentalis ibi existens est quedam sanctitas fluens in ho- minem, qui baptizatur: fluens autem non est aqua, sed ablutio.

est materiale elementum, & in definitione baptismi dicit, quod est aqua: sed hoc non videtur esse verum: cum enim sacramenta nouae legis sanctificationem quandam operentur, ibi perficitur sacramentum, ubi perficitur sanctificatio. In aqua autem perficitur sanctificatio, sed est ibi quaedam sanctificationis virtus instrumentalis, non permanens, sed fluens in hominem, qui est vera sanctificationis subiectum: & ideo sacramentum non perficitur in ipsa aqua, sed in applica- tione aquae ad hominem, quae est ablutio: & ideo Magister* in 3. dist. 4. sententia dicit, quod baptismus est ablutio corporis exterior, facta sub forma praescripta verborum. Res autem & sacramentum, est character baptismalis, qui est res significata per exteriorem ablutionem, & est signum sacra- mentale interioris iustificatio- nis, quae est res tantum huius sa- cramenti, scilicet significata & non significans.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod id, quod est sacramentum tantum in baptismo, transit: per- manet autem & id, quod est sa- cramentum & res, scilicet cha- racter, & id, quod est res tantum, scilicet interior iustificatio: sed

character permanet indelebiter, ut sup. dictum est, * iustificatio autem permanet, sed amissibiliter. ¶ Damascenus ergo baptismum definiuit, non quantum ad id, quod exterius agitur, quod est sacramentum tantum: sed quantum ad id, quod est interius. vnde posuit duo pertinentia ad characterem, scilicet sigillum & custodiam, in quantum ipse character, qui sigillum dicitur, quantum est de se, custodit animam in bono: duo etiam posuit pertinentia ad vltimam rem sacramenti, scilicet regenerationem, quae ad hoc pertinet, quod per baptismum homo inchoat nouam vitam iustitiae, & illuminationem, quae pertinet specialiter ad fidem, per quam homo spirituales vi- tam accepit, secundum illud Abac. 2. Iustus ex fide viuit. Baptismus autem est quedam fidei protestatio: vnde dicitur fidei sacramentum: & similiter Dion. baptismum definiuit per ordinem ad alia sacramenta, dicens 2. c. eccles. hierar. quod est quoddam prin- cipium sanctissimorum mandatorum sacrae actionis, ad eorum susceptiuam opportunitatem, for- mans nostros animales habitus. Et iterum* in ordi- ne ad caelestem gloriam, quae est vltimus finis sacra- mentorum, cum subdit, ad super caelestis quietis anagogen, nostrum iter faciens. & iterum quantum ad principium spiritualis vitae, per hoc quod subdit, ¶ sacra & diuinitatis nra regenerationis traditio.

AD SECVNDVM dicendum, quod sicut dictum est, * opinionem Hugonis de sancto Victore, in hac parte sequi non oportet: potest tamen verificari, ut baptismus dicatur esse aqua: quia aqua est materiale baptismi principium, & sic erit predica- tio per causam.

li. 4. dist. 3. in prin.

q. 63. a. 6. loco citato in arg.

Cap. 3. eccle. hier. no. pro. eal. a. prin.

eodem loco nunc dicto.

eod. c. praed. cto. parum a princ. in corp. ar.

AD TERTIVM dicendum, quod accedente ver- bo ad elementum, fit sacramentum, non quidem in ipso elemento, sed in homine, cui adhibetur ele- mentum per vsum ablutionis: & hoc etiam signat verbum, quod accedit ad elementum, cum dicitur Ego te baptizo &c.

ARTICVLVS II.

¶ Vtrum baptismus fuerit institutus post Christi passionem.

¶ Super Quaestione sexagesima sexta, Articulum secundum.

AD SECVNDVM sic procedit. ¶ Videt quod baptismus fue- rit institutus post Christi passio- nem. Causa enim praecedat effe- ctum: sed passio Christi operata in sacramentis nouae legis, ergo passio Christi praecedat institutio- nem sacramentorum nouae leg- is, & praecipue intentionem bap- tismi, cum Apost. dicat Ro. 6. Quicumque baptizati sumus in Christo Iesu, in morte ipsius baptizati sumus &c.

¶ 2. Prae. Sacramenta nouae legis efficaciam habent ex mandato Christi: sed Christus mandatum baptizandi dedit discipulis post passionem & resurrectionem suam, dicens, Euntes docete omnes gen- tes, baptizantes eos in nomine patris, &c. ut habetur Matth. vlt. ergo videtur quod post passionem Christi, baptismus fuerit institutus.

¶ 3. Prae. Baptismus est sacramentum necessitatis, ut supra dictum est, & ita videtur, quod ex quo bap- tismus institutus fuit, homines obligarentur ad bap- tismum: sed ante passionem Christi, homines non obli- gabantur ad baptismum: quia adhuc circumcisio suam virtutem habebat, in cuius locum successit bap- tismus. ergo videtur quod baptismus non fuerit institutus ante passionem Christi.

SED CONTRA est, quod Aug. * dicit in quodam ser- mone de Epiphania, Ex quo Christus in aqua mer- gitur, ex eo omnium peccata abluat aqua: sed hoc fuit ante Christi passionem. ergo videtur quod bap- tismus ante Christi passionem fuerit institutus.

RESPON. Dicendum, quod, sicut dictum est sup. * sacramenta ex sui institutione habent, quod confe- rant gratiam: vnde tunc videtur aliquod sacramentum institui, quando accipit virtutem producendi suum effectum. Haec autem virtutem accepit baptismus, quando Christus est baptizatus: vnde tunc vere bap- tismus institutus fuit, quantum ad ipsum sacramen- tum: sed necessitas vtendi hoc sacramento, indicta fuit hominibus post passionem & resurrectionem: tum, quia in passione Christi terminata sunt figurata sacramenta, quibus succedit baptismus & alia sacra- menta nouae legis: tum etiam, quia per baptismum configuratur homo passioni & resurrectioni Christi, in quantum moritur peccato, & incipit nouam iusti- tiae vitam: & ideo oportuit Christum prius pati & resurgere, quam hominibus indiceretur necessitas se configurandi morti & resurrectioni eius.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod etiam ante passionem Christi baptismus habebat efficaciam a Christo

Titulus clarus. ¶ In corpore ponitur vna di- stinctio bimestris; institutio baptismi po- test intelligi quo ad duo, vel quo ad ipsi sacramentum, vel quo ad obligationem accipiendi ipsum sacra- mentum. Et ponitur singulae conclusiones iuxta singula membra. Prima conclusio est. Baptismus institutus est, quo ad ipsum sa- cramentum, quando Christus est baptiza- tus. Probatur: quia nunc habuit vim rege- neratiuam. Secunda co- conclusio est. Baptismus institutus fuit, quo ad necessitatem vtendi il- lo, post Christi passio- nem & resurrectio- nem. Probatur dupli- citer, vt clare patet in litera.

¶ Prae.

In ser. 1. de- ce in loc. et phan. a. m. 10.

¶ 63. a. 6. D. 63.